

rio fratrem, qui vidit hujusmodi visionem, sed utrum dormitans aut vigilans viderit, nescit; magis tamen vigilando et in exstasi positus vidisse se credit. Igitur secunda feria Paschæ cum esset ad vigiliis in choro Clarevallensi, facta est super eum manus Domini. Et ecce sursum in aere contra medium chori, apparuit ei dextera refulgens atque gloriosa, quæ præsentem familiam confitentem nomini ejus sancto benedixit, et crucis benedictæ signaculum semel ac secundo super eam impressit. Spiritus autem revelans mysteria loquebatur in corde videntis, atque dicebat: « Istud est brachium Dominantis; ista est dextera Dei omnipotentis. »

CAPUT IV.

Cum Gaufrido convertitur in Claravalle Andreas ex archidiacono Virdunensi, vir nobilissimus et delicatissimus: cui de perseverantia desperanti visa sunt pisa exquisiti saporis, quamvis aqua duntaxat et sale condita essent.

Eadem itaque die conversus est ibi vir nobilissimus, Andreas nomine, Virdunensis archidiaconus qui causa visitationis illuc advenerat, nec tamen **254** aliquod ad præsens convertendi propositum habebat. Sed cum orationum suffragia petiturus, capitulum introisset vidit sanctæ illius multitudinis ordinem, et velut angelicam conversationem, compunctus est vehementer, et insiliente subito in eum Spiritu Domini, illico in virum alterum mutatus est: tantoque fervore mundum deseruit, ut ne ad horam quidem vel pro amicis salutandis, vel pro domo rebusque disponendis ad suos remearet; sed incontinenti omnia, rumpendo magis quam solvendo reliquit, ut Christo citius adhereret. Ut autem gemina crucis impressio evidentius appareret, alius quidam clericus, Gaufridus nomine, cum eo se reddidit; genere quidem humilior, sed probitate morum et generosa conversatione forsitan non inferior. Ambo igitur intrantes, ambo in ordine perseverantes bonam militiam militarunt, atque consummato certamine, benedictionis æternæ participes existunt. Sciendum tamen quia præfatus Andreas multa in probatione sustinuit tentamenta. Erat enim quasi tenerimus ligni vermiculus, mollis et delicatus nimis, utpote qui a matris utero fuerat enutritus in involumentis et curis multis. Cumque teneritudinem pristinae conversationis ægre dedisceret, et noviter inchoatæ laborem nimis arduum reputaret, cogitavit ut Lot quia egressus de Sodomis, non posset animam suam in monte salvare, unde et proposuit ad aliquem remissioris observantiæ Ordinem declinare. Quod cum abbati loci domno Roberto jam sæpius indicasset, tandem una die victus a pusillanimitate spiritus et tentatione, denunciavit ei quia jam nullo modo poterat amplius sustinere. Tunc abbas precibus ac blanditiis **255** multis extorsit ab eo ut sibi ipsi vim faceret, et usque in diem tertium solummodo sustineret. Quo vix tandem impetrato, orationem statuit in conventu fieri ad Deum pro eo.

Eadem itaque die cum isdem novitius ad mensam

accederet, pisorum edulium appositum reperit; quod genus leguminis ita præ cæteris omnibus fastidire solebat, ut etiam nauseam ei interdum provocaret. Quod cum gustare cœpisset, mirabilem quandam in eo comperit suavitatem, ita ut carniæ esum saporis illius præstantia vinceret. Quod ubi persensit, arrepto protinus cochleari admovit propius et catinum; moxque oblitus parcimonie, coctionem leguminis voravit usque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequenter in ore ponebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi, in quo legumen idem frixum esse putabat. Finita autem refectione festinavit abbatem sollicitè percunctari utrumnam præcepisset pulmentum illud sagimine vel quavis illa pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo vero negante, conventi sunt etiam super hoc pulmentarii. Tunc et ipsi protestati sunt in veritate se nihil in eo præter salem et aquam apposuisse. Quo audito neophytus ille divinae circa se visitationis miraculum lætus advertit, et gratias agens Deo, deinceps a proposito Ordine moveri non potuit. Cumque secunda et tertia die et multo postea tempore prædictam suavitatem in ejusmodi cibariis persentiret, tandem magistra experientia didicit quia potens est Dominus, cum voluerit ad consolationem servorum suorum, eandem saporis gratiam conferre leguminibus et oleribus, quam carnibus et piscibus indidit. **256** Unde et sæpe dicebat quod magis nunc delectabatur in comestione pisorum et olerum quam antea faciebat in comestione altium et venationum.

CAPUT V.

Quidam Clarevallensis monachus a Christo Domino sibi apparente benedicitur.

Frater quidam ejusdem cœnobii cum se ad quærendum Dominum magno desiderio convertisset, vidit illum aliquando sibi in visione apparentem. Sollicitus autem de sua salute flagitabat obnixè salutiferam ejus benedictionem, dicens: « Obsecro, Domine, benedic mihi ut salvus fiam. » Et benedixit eum in eodem loco. Quod cum ille vidisset, gavisus est gaudio magno. Et amplexatus beatissimam manum, a qua benedicti meruerat, cum ingenti devotione osculabatur eam, atque dicebat: Domine Jesu Christe, gratias tibi ago, quia benedixisti mihi, et salvus ero. »

CAPUT VI.

Odor ac sapor mirabilis, cum cœlesti visione cuiusdam fratri Clarevallensi infusus.

In supradicto quoque monasterio novimus existere quemdam monachum, valetudine acuta olim graviter laborantem. Qui priusquam ad diem criticum pervenisset, factus est in agone et per **257** dimidium fere noctis quasi extra se fuit, multa videns et audiens quæ modo longum est replicare. Eadem vero nocte defunctus est ibi quidam adolescens religiosus, miræ mansuetudinis ac patientiæ monachus, qui languore maximo cruciatus, quamplurimis annis durum ac diuturnum martyrium

duxit. Hic itaque moriens, et flatum novissimum diutius protrahens, præ acerbitate doloris crebris gemitibus plangendo emittebat. Porro prædictus æger cum eum plangentem audiret, dicebat intra se: « Planctus ille citius convertetur in cantum, et doloris istius extrema jamjamque occupabit gaudium sempiternum. » Cum hæc et similia cogitaret, en quasi persona quædam invisibilis ante lectulum ejus assistens, et diutissime commanens, ad singulos fere planctus quos ille moriens emittebat, mirabili atque inexperta quadam fragrantia ac suavitate nares ejus et fauces uberius inculcabat. Tunc vero sentiebat quasi quamdam cœlestem virtutem, sensibiliter ac manifeste in seipsum introeuntem, et penetrabilia cordis ejus suavissime perungentem. Cum hæc ergo diutius fierent, ecce repente apparuit ei quædam apertura in caelo, per quam videbatur sibi videre usque ad tertium cœlum. Et facta est in auribus ejus vox clamans, et dicens de excelso: « Sileat omnis terra, discedat omnis malignitas, Christus venit. » Tunc ergo visum est ei quod Dominus Jesus Christus ibi descenderet, ac totam domum illam sua benedictione repletet. Ipse vero tanta suavitate et gratia perfusus est, ut se in paradiso esse reputaret, et diceret: Domine Deus noster, en ista vita æterna quam nobis promisisti. Hæc est illa felicitas, illa suavitas, quam in tua dulcedine præparasti. **258** Et nunc si revelatis oculis, bonum istud quod sentio, et quod teneo, mihi videre ac semper habere liceret, jam gaudium meum plenum atque perfectum esset. Mox imminente exitus hora, pulsata est tabula, et convenientibus cunctis ad fratris exitum munendum, assumpta est anima illa, atque liberata corpore mortis hujus, et æterna lætitia subintrante fugit ab ea dolor et gemitus. Credo, et vere confido, quia non dedignatus est eam introducere in requiem suam, qui propter eam ad terras venire dignatus est Jesus Christus Dominus noster.

Dum autem corpus ipsum sepulturae traderetur, alius quidam frater religiosus atque devotus, revelante Deo apertis oculis, sicut ipse protestatus est nobis, quasi quoddam feretrum vidit de monumento procedens, sursum ad æthera tendens. Porro prædictus æger ab illa valetudine Deo volente convaleuit, et ex iis, quæ acciderant, magnifice consolatus gratias egit. Ut autem de illa revelatione quam in obitu fratris acceperat certior fieret, processu temporis collatum est cœlitus ei ut ipsam benedictionis dulcedinem, quam tunc in odore aut sapore præstantissimo fuerat expertus, postmodum post dies et annos plurimos non quidem continue, sed tamen frequenter atque copiose sentire mereretur, prout ille benignus ac suavis Spiritus, qui ubi, et quando, et quantum vult spirat, pauperi suo misericorditer infundere dignabatur. Et non modo per somnium, aut per excessum, sopitis vel attonitis sensibus corporis, ut in illa forsitan agonia contigerat, sed corpore vigilante sensuque vigente, orando, psal-

lendo legendo seu quidpiam aliud agendo, eandem suavitatis gratiam divinitus sentiebat.

259 CAPUT VII.

Videt novitius in Claravalle beatam Mariam Magdalenam ante altare stantem, et vero negatur ad præsens visio beatissimæ Dei Matris.

Fratri cuidam religioso atque devoto, dum adhuc novitius esset in eodem cœnobio, datum est videre in spiritu beatam Mariam Magdalenam splendido vultu et habitu ante altare stantem. Qua visa, repletus est frater ille lætitia magna. Cumque cogitaret animo, optando et supplicando, ut ei beatissima Dei Genitrix visibiliter monstraretur, facta est vox ad eum in ipsa visione, dicens: « Nosse te convenit, quia necdum idoneus es ad eam intuendam. Satage ergo et perface quantum poteris, ut eam quandoque videre merearis. »

CAPUT VIII.

Oratio conjunctis, aut expansis manibus, aliquot Christi apparitionibus comprobatur.

Alius vero quidam in eo loco novitius frater, cum ex toto corde Dominum quærere proposuisset, solitus erat ubi opportune potuisset, conjunctis sive expansis manibus frequenter orare. Quadam itaque nocte in principio vigiliarum, cum esset in choro, clausis oculis, manibusque protensis ad Deum intendens, subito adfuit ibi Dominus Jesus Christus loquens ad eum, **260** et dicens: « Porrigere mihi manus tuas. » Ad hanc itaque vocem cum aperisset oculos frater ille multum obstupuit, et utrum dormiens an vigilans hoc audisset, non facile discernere potuit. Ex hac autem voce multam devotionem atque fervorem mente concipiens, ipsam formam orandi servare deinceps sollicitus fuit. Post aliquantum vero temporis cum jam monachus factus, in quodam ejusdem ecclesiæ angulo foret, intento animo junctisque manibus stans et orans, subito fuit in spiritu; et ecce adfuit ei Dominus Jesus Christus suppositis atque expansis manibus illius suscipiens, et quasi ad professionem admittens. Quo facto cum fuisset homo reversus ad se, gavisus est gaudio magno valde. Jamque felici doctus experimento, certissime credit, ubique divinam esse præsentiam; maxime vero ubi, ut ait sanctus Bernardus, sive orando, sive psallendo assistimus.

CAPUT IX.

De quodam adolescentulo Alemanno, qui in Claravalle ad vitam monasticam mirabiliter conversus, egregia sanctitate et divinis manifestationibus clarus fuit.

Egregius quidam adolescentulus de partibus Alemanniæ oriundus, studiorum gratia, comitante didascalo suo Parisius adibat. Qui cum transitum haberent per domum Clarevallensem, magister ille vilens loci conventum, et ordinem, nescio quo Dei judicio compunctus ad horam, petiit et obtinuit ut susciperetur ad conversionem. Cumque rogaret adolescentulum ut **261** secum remaneret, penitus non acquievit; multum siquidem abhorrebat a consortio, etiam et colloquio Cisterciensium monacho-

rum; sæpiusque rogaverat Dominum, nunquam sibi dari ad Ordinem illum velle converti. Proinde roganti magistro, et fratribus monasterii adhortantibus eum, dura cervice resistens, nullis prædicationum machinis poterat expugnari. Eadem igitur nocte dum eorum monita mente revolveret, facta est vox divinitus ad eum, dicens: « Si hinc recesseris, et Parisius veneris, usque ad Pentecostem morieris, et sine dubio morieris. » Ad hanc itaque vocem juvenculus ille multum obstupuit, necdum tamen potuit duritia cordis illius emolliiri.

Porro sequenti nocte cum sopori membra dedisset, videbatur sibi esse demersus in limo putei profundi. Cumque desperatus ibidem jaceret, subito apparuit desuper ad oram putei beatus Joannes evangelista, in vultu et habitu beati Bernardi, cum alio quodam sancto, cujus nomen excidit mihi, qui et ipse simillimus erat cuidam religiosissimo viro, nomine Gerardo, portario Clarevallensi. Quos cum ille vidisset, rogabat obnixius ut sui miserentur. Cui beatus Joannes respondit: « Tu sano consilio acquiescere contemnens, opem flagitas a nobis? » Cumque ille promitteret se esse facturum quicquid ei placeret: « Vis ergo, inquit, fieri monachus in monasterio Clarevallensi? — Etiam, Domine mi, libentissime volo. » Quod cum firmiter pollicitus esset sese citius impleturum, protinus eductum de profundo liberum abire dimiserunt. Mane igitur facto postulavit præsentari quantocius beato Bernardo. Quem cum antea non vidisset, continuo illum in vultu et habitu deprehendit; **262** ipsum esse pro certo recognoscens quem in nocte transacta, sub conditione convertendi, liberatorem habere meruerat. Proinde miratus vehementer atque compunctus, protinus eidem sancto viro se reddidit; a quo benigne receptus, mox in ætate teneriori gravitatis et sapientiæ canos cunctis mirantibus induit. Porro prædictus magister ejus a proposito bono citius corruens et eundem secum evertere satagens, fundatum in Christi amore juveniculum movere non potuit.

Hic ergo delicatus atque tenerrimus adolescens cum esset annorum quatuordecim, manum suam ad fortia mittens lætantibus angelis atque hominibus jugum Christi portandum aggreditur, et quasi agnus ad aratrum suscepti Ordinis applicatur. Sed mox miserante Deo juveni fortitudinem induens, et agni mansuetudinem retinens, tanta charismatum eminentia a primis annis enituit, ut conversationis ipsius elegantia atque fragrantia contubernales ejus vehementer affecti gratularentur, ipsumque veluti paradisi vernantissimum florem, mirantes intuerentur. Quidam vero religiosus ac spiritualis ejusdem cœnobii frater protestatus est mihi quod aliquando vidisset visionem hujusmodi. Aspicebat eundem adolescentem invitatorium ante altare canentem. Porro imago crucis quæ erat in altari, quasi melodia ipsius delectata, de cruce descendit, veniensque expansis ulnis dignanter amplexata est

eum, tenere sibimet astringendo, ac deosculando eum. Quod cum frater ille vidisset, animadvertit in hoc animam illam sanctam et Deo placentem existere, et apud illius clementiam magnæ familiaritatis accessum spiritaliter obtinere. Hic **263** ergo amantissimus Domini tota die cum illo velut in thalamo morabatur, et beata ipsius præsentia per contemplationem suavissime fruebatur.

Quadam itaque nocte apparuit ei in somnis angelus Dei, et introduxit eum in quemdam thalamum gloriosum, in quo videbatur Dominus Jesus Christus in cruce pendere, et beata mater ejus Maria cum Joanne evangelista juxta crucem illius stare. Quem cum ingressus esset, tantæ suavitatis fragrantiam sensit, ac si cellam aromaticam perspersam omni pulvere pigmentario introisset. Prostratus vero in faciem suam Dominum adoravit, et benedictionem illius accipere meruit. Cumque excitus a somno fuisset, suaveolentiam quam dormiendo præsenserat, tribus postea diebus continuis vigilando persensit. Alia quoque nocte cum esset orationi intentus, meruit audire corporeis auribus angelicas voces, harmonia dulci atque præclara in æthere personantes. Quarum videlicet vocum tanta erat altitudo, ut quantalibet humanarum intensio ad eam non posset ascendere. Cumque fuisset in eis aliquandiu delectatus, sublata est tandem ab auribus ejus hymnodicæ celestis amenitas, sed diutissime remansit in corde conceptæ devotionis immensa jocunditas, ita ut sæpe memoriam abundantæ suavitatis illius eructans, mira devotione afficeretur, et totus in gaudium verteretur.

Præterea quadam vice cum esset ad vigiliis in ecclesia Clarevallensi, ipsa die Paschæ, cœpit attentius cogitare de passione et resurrectione Domini, ita ut ardente pietatis affectu, totus in lacrymas solveretur. Et ecce repente is qui in ejus corde ignem succenderat Dominus Jesus **264** Christus, jugulanti (sic) et flenti apparens, stetit ante illum in medio chori, manus suas expandens, et quasi ostendens ei. Porro in ejus beatissimis palmis loca clavorum evidentissime apparebant, ita ut de ipsis plagis recentibus sanguis manare videretur. Viso itaque Domino frater ille gavisus est gaudio magno valde, sed obstupescens, et quasi extra se factus, nesciebat in arcto temporis quid agere deberet. Volebat namque in medium prosilire, et pedes apprehendere Salvatoris; sed retinebat eum pudor et reverentia conventus, ne velut insaniens putaretur. Nam et hoc ignorabat utrum videlicet apparens Dominus ab eo solummodo, an et ab aliis pariter videretur. Flebat autem uberrime, eratque cor ejus in semetipso pietate liquescens præ immensa dulcedine amoris illius quem intuebatur. Verum in ipsa hora canebatur responsorium illud in ecclesia: *Angelus Domini*. Et tandiu apparitio illa perseveravit usquequo dictiones istæ: *Jam surrexit, venite, et videte*, a choro cantatæ perficerentur.

Factum est autem in die Pentecostes dum canta-

retur ad vigiliis hymnus ille, *Te Deum laudamus*, **A** versus illo prædicto *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth*, post inclinationem quæ tunc fieri solet, frater isdem se erigens meruit aperte videre visionem quamdam gloriosam atque mirabilem de Trinitate quæ Deus est, quam cæteris omnibus quæ unquam videre meruerat, excellentiorem esse credebat. Modum tamen visionis ejusdem, quæ vel qualis exstiterit, mihi nullatenus explicavit; asserens quod nunquam eam alicui auderet exponere, nisi fortasse prius voluntatem divinam super hoc ei daretur agnoscere. Utrum vero deinceps eam alicui revelaverit, **265** incertum est mihi. Nam et de cæteris visionibus quas supra memoravi, dicebat se non modice poenitere, quod eas cuiquam indicasset, timens utique ne hoc ipsum Domino displiceret; jamque propositi sui esse, alia multa quæ viderat, vel si qua deinceps videre contingeret, perenni silentio sepelire. Hæc ergo omnia quæ superius retuli, aliaque quamplurima, quæ, licet magna existimem, tamem brevitatis amore reticui, ab eodem Dei famulo arcana relatione cognovi, ea videlicet conditione ut usque ad obitum ejus apud me secreta tenerentur. Sed quia jam vocante se Domino, expletis in Ordine annis xxvi quam sinceriter vixit, tam feliciter obiit, ego solutus a nodo polliciti hujus, præfatas revelationes in quibus non modice consolatum fuisse me memini, ad aliorum æque solamen præsentis paginæ intuli.

CAPUT X.

Monachus quidem Clarevallensis, S. Joannis evangelistæ cultui addictissimus, de divinis rebus multa per eum cognoscit.

Simus quoque in eodem existere loco monachum timentem Deum, qui dum in eodem cœnobio degeret, quadam die, vigilia Omnium Sanctorum, cum aliis stabat in choro. Hic vero beatum Joannem evangelistam præcipuo diligebat affectu; in cujus etiam Scriptura atque memoria multum delectabatur. Cumque de more legeretur ad missam epistola illa de Apocalypsi, mira dulcedine fruebatur in eisdem **266** verbis. Tandem vero in ultimo versu quo dicitur: *Dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem* (Apoc. v, et cætera quæ sequuntur, tota in ipso liquefacta est anima ejus igne divini amoris: tantaque jocunditatis affluentia perfusus est, ut præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet. Proinde totus in jubulum raptus, totus extra se fuit, solum Christum quasi præsentem cordis oculis intuens, et brachiis interioribus amplectens. Dum vero ibidem staret, et pitantia illa cœlesti mentem abunde reficeret, necdum finita missa sopor Domini irruit in eum; tenuis quidem, sed delectabilis, sed suavis. Statim namque præsentiam suam dignanter exhibuit dormienti, qui supradictam jocunditatem infuderat vigilanti Dominus Jesus Christus, cum eodem apostolo, suo alloquens eum audiente fratre, et dicens: « Hanc ego revelationem dudum tibi ostendi, non

PATROL. CLXXXV.

propter te solummodo, cui jam de mea virtute et dilectione certa cognitio certa que fiducia inerat, sed maxime propter cæteros qui me similiter diligunt, ut et ipsi gloriam meam agnoscentes, similiter in me confidant. » Cum hoc ergo frater ille audisset, aperiens statim oculos, repletus est gaudio magno, tum propter indullam gratiam Dominicæ visitationis et consolationis, tum propter ipsius Dei attestationem de veritate Apocalypsis; pro eo maxime quia dolens audierat quosdam hæreticos ausos fuisse quondam eidem sancto libro detrahere, blasphemantes atque dicentes eum a sancto Joanne apostolo scriptum non esse.

Evolutis autem postea diebus circiter quindecim, cum supradictus frater pro peccatis suis valde sollicitus atque compunctus esset, astitit ei per visionem Dominum **267** Jesus Christus cum eodem apostolo suo. Tunc vero isdem beatus apostolus prior locutus est dicens: « Qui voluerit a Domino perfectam consequi veniam, oportet eum instanter peccata sua flendo ac poenitendo punire. » Respondens autem Dominus ait: « Si quis ad me pervenire voluerit, oportet eum idipsum ardentem optare. » His et hujusmodi frater ille commonitus, didicit jam cum Moabitide Ruth buccellam suam in aceto semper intingere, et panes azymos cum lactucis agrestibus comedens, exultare Domino cum tremore. Postmodum autem die natali ejusdem sancti Joannis cum vigiliis interesset, vidit iterum **C** in mentis excussu eundem apostolum ante proprium ejus altare, sacerdotalibus ornamentis indutum, quasi missam celebraturum. Cumque post modicum intervallum, modicus ei somnus obrepisset, repente transit coram eo Dominus Jesus Christus, cum gloriosa matre sua, quibus statim intransibus palatium quoddam, in quo dicebatur esse paradisi, janua remansit aperta. Illo vero mirante quod porta eadem minime clauderetur, dictum est ei: « Hæc est janua vitæ, quæ ingresso per eam Domino cum sua Matre, cunctis fidelibus usque ad diem judicii patet. » Quo ille comperto ait intra se: « Ergo et mihi patet aditus paradisi. Ingrederi itaque in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei. » Quo cum intrare cœpisset, excepit eum quædam inenarrabilis jocunditas atque suavitas. Summo vero excusso cum jam aliquandiu vigilasset, putabat se adhuc esse in paradiso, nimirum perseverante in eo diutius illa jocunditate quæ satis indicabat auctorem jocunditatis ibidem adfuisse.

268 CAPUT XI.

Assertit S. Bernardus ex Dei revelatione multorum animas statim a corporis egressu, libero et expedito transitu cælum penetrare. Item quotquot in Ordine Cisterciensi, vigente nimirum disciplina, perseveraturi essent, salvos fore. Guidoni fratri suo prædicit fore ut quia rei Clarevallensis familie nimirum studeret, extra Claramvallem moreretur.

Beatus Bernardus abbas Clarevallensis intravit aliquando solito more ad solatiandos novitios fra-

tres, qui eo tempore erant in probatione, centenarium numerum excedentes. Quos cum in exhortatione et consolatione multa illo suo ardenti eloquio ad amorem cœlestium vehementius accendisset, ad ultimum intulit, dicens eis: « Beati eritis, fratres, si perseverare volueritis in disciplina Ordinis quem tenetis, quoniam hæc est profecto via regia, via sancta, via secunda, quæ recto tramite ducit ad gaudia sempiterna. Dico enim vobis in veritate vidisse me pluries, non modo in somnis, ut assolet, aut per visionem, sed orando et vigilando, per manifestam revelationem, monachorum, conversorum ac novitiorum animas ab ista lacrymarum valle, mox ubi de corporibus egressæ fuerant, libero et expedito transitu ad summa conscendere, et sine impedimento cœli pervia penetrare. » Quod si vos ista lætificant, audite lætantes: adhuc lætiora subnectam. Factum est aliquando in monasterio isto, audiente me missam cum cæteris in conventu, ut abluendis manibus sacerdotis neglectu ministrantium aqua deesset. Quæ dum 269 interim quaerita et affertur, remorata est propter hoc explendi sacrificii actio plusquam oporteret. Quo facto, apparuit mihi protinus in ipso choro quidam ex monachis nostris, vir venerabilis ac religiosus, non longe antea defunctus. Stans ergo et intuens me, cœpit movere caput, veluti si esset adversum me aliqua indignatione permotus. Quem ego ubi cognovi, percunctatus sum illico quidnam sibi vellet quod tam subito et inopinate apparens, contra me caput agitaret. Ille autem respondit, dicens: Si fratres vestri cognoscerent quot et quantos habeant in cœlis socios et amicos, multum utique sibi ab omnibus negligentis præcaverent ne illos offenderent, maxime quia omnes ad eorum consortium pertinent. Quod cum lætis auribus percepissem, protinus inspirante Deo venit in animum mihi frater quidam acediosus, qui præ cæteris negligentior videbatur; et de illo seiscitatus sum, dicens: « Quid igitur? Putas quia frater ille, designavi autem illum ex nomine, poterit aliquo modo fieri salvus? » Ipse vero respondit: « Et iste salvabitur, et cæteri omnes sine dubio salvabuntur. » Cum hæc ille dixisset, evanescens ab oculis meis, in cœlum unde venerat se recepit, meque indicibili gaudio pro tanta consolatione replevit.

Vos autem, filioli, non putetis ad illos tantummodo fratres, qui ipso tempore hic intus morabantur, hanc cœlestis oraculi repromissionem singulariter pertinere, sed etiam vosmetipsos cum cæteris qui in domo ista, vel in isto Ordine usque ad finem Deo servient, credite firmiter ac sperate, miserante Deo, cunctos esse salvandos et ab illo nuntio cœlesti omnes pariter designatos. Hanc 270 beati Bernardi narrationem plurimi ex eis qui audierunt, hodieque susperstites cum gaudio recolunt, maxime Joannes, vir religiosus, et ejusdem cœnobii prævisor idoneus, qui prædicto sermone lætus interfuit, ipsumque fuisse præcipuum suæ

ipsius perseverationis in Ordine stabilimentum constantissime asserit. Multa vero similiter astruunt, quod hæc eadem verba de visionibus animarum, quæ supra retulimus, iste Dei servus dum aliquando sermonem in capitulo faceret, etiam præsentibus ipsis interloquendo consolationis gratia recitavit. Hic autem Dei famulus cum audisset aliquando quemdam de filiis suis spiritualibus virum bonum et religiosum, missum ab eo in Northmanniam, desperata ibidem ægitudine laborantem, decrevit mittere, et reducere eum ad se, ut devotus frater in nidulo suo moreretur, et desiderata sibi sepultura non privaretur. Verumtamen quidam de fratribus ejus carnalibus, nomine Guido, nitebatur huic obviare consilio, quia cum esset unus de pro-

B visoribus Claravallis, intendebat, ut credo, parcere sumptui et labori. Qui cum pertinaciter hujusmodi dissuasioni insisteret, dixit ad eum beatus Bernardus: « Nunquid major est tibi cura de pecunia vel jumentis, quam de fratribus tuis? Quia ergo non vis ut fratres nostri nobiscum requiescant in valle ista, nec tu ipse requiesces in ea. » Et factum est ita. Nam isdem Guido quanquam alias vir bonus et religiosus foret, tamen ut sermo sancti imple-retur, non est consummatus in Claravalle, sed apud Pontiniacum præventus ægitudine, lecto decubuit, ibique disponente Deo, et terminum vitæ, et sepulturæ locum accepit.

271 CAPUT XII.

C *Simoni abbati Caziaci, de nigro Ordine Benedictinorum, S. Bernardus quandiu vixit, transitum negavit ad Claramvallem, prædicens tamen (quod postea evenit) ipsum in Claravalle moriturum.*

(Vide supra, S. Bernardi Vitam primam, lib. vii, col. 461.)

272 CAPUT XIII.

Gunnarius Sardinia tetrarcha, ex prædicatione sancti Bernardi, post ejus obitum fit monachus in Claravalle.

(Vide ibid., col. 462.)

273-74 CAPUT XIV.

Sanctus Bernardus Romæ degens per triennium, subinde visitat suos in Claravalle. Aliæ quedam de eo mira.

(Vide ibid., col. 463.)

275-76 CAPUT XV.

Constantium suspensio addictum, cum ad patibulum duceretur, S. Bernardus tortori ereptum annuente comite Theobaldo in Claravalle attondet, et vestem monasticam induit.

Contigit autem aliquando eundem Dei famulum pro quibusdam negotiis adire comitem Theobaldum. Cumque appropinquasset oppido ubi ille tunc erat, obviam habuit turbam hominum copiosam, qui jubente comite latronem quemdam facinorosum atque famosum ad supplicium pertrahebant. Quo viso clementissimus Pater, apprehendens manu sua lorum quo erat miser astrictus, ait tortoribus ejus: « Dimittite mihi sicarium istum: ego enim volo manibus meis suspendere illum. » Audiens autem comes adventum hominis Dei, festinavit illico occurrere

ei; miro namque devotionis affectu semper eum dilexit ac honoravit. Cumque videret in manu ejus funem, quo latronem post se trahebat, exhorruit multum, et dixit: « Heu! venerabilis Pater, quid est quod facere voluisti? Ut quid enim furiferum istum millies condemnandum a porta inferi revocasti? Nunquid eum saluum facere potes qui jam totus diabolus factus est? Desperata est penitus illius correctio, nec unquam bene facere poterit nisi moriendo. Sine igitur, sine perditionis hominem perditum iri, quoniam de pestifera vita ejus multorum vita periclitatur. » Respondens autem venerabilis Pater, dixit: « Scio quidem, virorum optime, scio 277 hunc esse latronem sceleratissimum, omnique tormentorum acerbitate dignissimum. Non me ergo existimes hujusmodi peccatorem impunitum velle relinquere, quin potius cogito cum tortoribus tradere et dignam capere ultionem ex eo, quæ utique tanto dignior erit, quanto diuturnior. Tu illum decreveras brevi supplicio et momentaneo interitu consummare, sed ego eum faciam diuturno cruciatu et morte longissima mori. Tu furcis appensum per unum aut per plurimos dies mortuum in patibulo manere permitteres, ego cruci affixum per annos plurimos faciam in pœna jugiter vivere et pendere. » Quo audito princeps Christianissimus siluit nec ausus est amplius contradicere sermonibus sancti. Protinus ergo benignissimus Pater exuta tunica sua induit ex ea captivum, et attonsa coma capitis ejus, sociavit eum ovili Dominico, de lupo faciens agnum, de latrone conversum. Qui veniens cum eo ad Claramvallem, factus est illi deinceps obediens usque ad mortem, triginta, ni fallor, et eo amplius annos in Ordine supervivens. Vocabatur autem Constantius, quem nos etiam vidimus, et cognovimus.

CAPUT XVI.

Hæreticum obloquentem sanctus Bernardus prudenti responso confutat.

Alio quoque tempore cum legatus domini papæ, alique episcopi pro confutanda hæresi Manichæorum ad partes Tolosanas traherent illum 278 hominem Dei secum, paraverunt ei fratres equitaturam solito meliorem, quæ tam longo itineri sufficere posset. Qui cum ad illam terram comitantibus episcopis devenisset, Henricus quidam, quondam menachus niger, tunc vilis apostata, et eorumdem hæreticorum princeps, cognito adventu famuli Dei, veritus est a facie ejus, sciens quia non posset resistere sapientiæ et Spiritui qui in eo loquebatur. Proinde maturata fuga delituit, et minime potuit usquam eo tempore reperiri. Ibi quoque glorificavit servum suum Deum in conspectu totius populi et principum terræ, faciens quotidie per manus illius signa et prodigia magna in plebe. Nec facile credi potest quanta turbarum infinitas apostolicum virum toto die prosequeretur, dum alii eruditionem, alii curationem, universi benedictionem ab eo postularent.

Quadam igitur die, præsentem innumerabili hominum multitudine, cum eos copiosius de fide Catholica conservanda, et de immunda hæresi perca-venda monuisset, contigit adesse quemdam de hæreticis illis, qui potentior cæteris atque prudentior videbatur; qui cum amaro oculo cerneret venerationem, quam Dei famulo populus impendebat, moliebatur aliquid agere unde claritatem opinionis ejus aliquatenus obnubilaret, et daret maculam in gloria illius. Jamque expletis omnibus quæ ab præ-sens necessaria putabantur, vir Dei super equum suum ascenderat ut abiret; et ecce prædictus hæreticus quasi coluber erecto capite venit ante hominem Dei, et clamans coram omnibus, ait: « Domine abbas, scitote quia caballus magistri nostri, qui tam malus vobis apparet, non ita cervicatus et pinguis est sicut iste sonipes vester. » Quo 279 audito vir mitis et patiens respondit ei mox tranquillo vultu et animo, dicens: « Non diffiteor, amice, quod astruis. Verumtamen scire te convenit quia jumentum istud de quo mihi insultas, brutum est animal: unum utique ex illis quæ natura prona atque ventri obedientia finxit. Quod si pro libitu suo comedit ac pinguescit, nihil inde justitia læditur, nihil Deus offenditur, quia jumentum quod suum est facit. Proinde non erimus arguendi in judicio Dei, ego et magister tuus, de cervicibus jumentorum, sed unusquisque de suo collo judicabitur. Nunc igitur, si placet, respice collum meum, et vide; et si grossius est collo magistri tui, inde me forsitan reprehendere poteris. » Hoc itaque dicto caputium exiit, et capite denudato usque ad humeros, apparuit ipsius collum ut erat, productum et gracile, quod quamvis esset carnibus exesum et tenue, erat tamen ex dono cœlesti pulchrum et candidum nimis, sicut collum oloris. Quod cum viderent universi qui aderant, lætati sunt lætitia magna, benedicentes Deum, qui dedit in ore famuli sui ita paratum, et ita conveniens responsum, unde confunderetur et obstrueretur os loquentis iniqua.

CAPUT XVII.

Parisiis clericos aliquot qua verbis, qua lacrymis et gemitibus ad sanctius vitæ institutum conversos, secum in Claramvallem deducit.

Quadam præterea vice cum iste vir Domini, causa exigente Parisius adisset, rogatu clericorum ingressus est de more scholas eorum. Quibus 280 ostendens formam veræ philosophiæ, monebat eos attentius de mundi contemptu, et subeunda pro Christo Domino paupertate. Explicito vero sermone cum nemo ex eis converteretur, tristis egressus est, eo quod præter votum et præter solitum id ei accidisset, veniensque ad domum ejusdem archidiaconi, qui eum ad hospitium, suum traxerat, secessit in oratorium ibidem constitutum. Cumque cœpisset orare in spiritu vehementi, ita mente compunctus est, ut gemitus et singultus quos cohibere non poterat, foris audiri contingeret. Quo comperto præ-